

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» (ПУЕТ)
Кафедра міжнародної економіки та
міжнародних економічних відносин**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В
УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих
учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

(м. Полтава, 14 квітня 2023 року)

За загальною редакцією доцента В. Ю. Стрілець

**Полтава
ПУЕТ
2023**

УДК 33(100):167.1-021.412]:339.9:005.44](082)

A43

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» ЗАБОРОНЕНО

Редакційна колегія:

В. Ю. Стрілець, д-р екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

A43 **Актуальні** проблеми теорії та практики міжнародних економічних відносин в умовах глобальної трансформації : матеріали наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини (м. Полтава, 14 квітня 2023 р.) / за заг. ред. доц. В. Ю. Стрілець. – Полтава : ПУЕТ, 2023. – 89 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-R). – Текст укр. та англ. мовами.

ISBN 978-966-184-445-1

У матеріалах наукової конференції представлені дослідження здобувачів вищої освіти та молодих учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини з актуальних проблем міжнародних економічних відносин. Для студентів ЗВО, аспірантів, викладачів.

УДК 33(100):167.1-021.412]:339.9:005.44](082)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2023

ISBN 978-966-184-445-1

ЗМІСТ

Андрущенко Д. І., Артеменко А. В. Розвиток взаємовідносин Україна – ЄС: сучасний стан та перспективи розвитку.....	5
Бергман Б. І., Стрілець В. Ю. Розвиток інтернет-торгівлі та її ефективність в умовах глобалізації міжнародних торговельних відносин	11
Вельшинський Д. І., Пожар А. А. Науково-технологічні фактори економічної діяльності ТНК.....	15
Ворона А. С., Клименко В. І. Експортно-імпортна діяльність українських підприємств в умовах війни.....	20
Дубравська С. В., Артеменко А. В. Транснаціональні корпорації як рушійні сили процесу економічної глобалізації (за матеріалами Apple Inc.)	25
Кожевніков Д. М., Клименко В. І. Сучасні проблеми розвитку міжнародного ринку туристичних послуг.....	29
Курулюк К. А., Клименко В. І. Корпоративна соціальна відповідальність міжнародних компаній	33
Матюшко Я. Б., Стрілець В. Ю. Міжнародний маркетинг транснаціональних корпорацій у фокусі глобального процесу регіоналізації	39
Науменко Д. О., Стрілець В. Ю. Стратегії розвитку національних економік в умовах глобалізації.....	43
Овсієнко А. А., Флегантова А. Л. Конкурентоспроможність підприємства в умовах економічної глобалізації.....	47

Висновки. Таким чином, серед чинників, які забезпечують стабільну та зростаючу перевагу деяких країн над іншими в міжнародній конкуренції, новітні технології мають найбільше значення, яке посилюється з часом. Факт того, що країни, які досягають початкового успіху, рано чи пізно переходять до високих технологій та науки, є не випадковим. У світі загально-визнано, що саме високі технології забезпечують переваги, які не можна порівняти з жодним іншим чинником за міцністю.

Список використаних джерел

1. Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Франко Л. С. Міжнародний досвід державної підтримки діджиталізації малого та середнього підприємництва : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2022. 141 с.
2. Сундук А. М. Стратегічні пріоритети забезпечення ефективного розвитку національної економіки в контексті глобальних трендів. Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 5. С. 34–35.
3. Липов В. В. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. Економіка України. 2018. № 3 (676). С. 21–35.
4. Каймашнікова К. С. Генезис та сутність категорії «Глобальна стратегія економічного розвитку». Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки. 2014. № 7.1. С. 92–95.
5. OECD. Global growth has slowed since the start of the war. URL: <https://www.oecd.org/economic-outlook/march-2023/> (дата звернення: 25.03.2023).

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

А. А. Овсієнко, здобувач вищої освіти 4 курсу спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародний бізнес» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
А. Л. Флегантова, канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин – науковий керівник

Анотація. Дана стаття присвячена вивченню питання конкурентоспроможності підприємства в умовах економічної глобалізації. В роботі було проведено аналіз основних тенденцій та

викликів, що виникають перед підприємствами в умовах глобалізації економіки. Визначено ключові фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства. Окреслено основні напрями поліпшення конкурентоспроможності підприємства. Результати дослідження можуть бути корисними для підприємств, які мають намір підвищити свою конкурентоспроможність в умовах глобалізації економіки.

Ключові слова: конкурентоспроможність, економіка, глобалізація, фактори розвитку, забезпеченість ресурсами.

COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC GLOBALIZATION

Abstract. This article is dedicated to the study of the issue of enterprise competitiveness in the conditions of economic globalization. The paper analyzes the main trends and challenges faced by enterprises in the context of economic globalization. The key factors affecting enterprise competitiveness are identified, and the main directions for improving enterprise competitiveness are outlined. The results of the study can be useful for enterprises that intend to improve their competitiveness in the context of economic globalization.

Keywords: competitiveness, economy, globalization, development factors, resource availability.

Постановка проблеми. Умови економічної глобалізації створюють значні виклики для підприємств різних рівнів. Одним з найбільш актуальних питань є забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах глобальної економіки. Конкуренція зі сторони інших країн та компаній, швидкі темпи технологічного розвитку, зміни попиту та споживацьких пріоритетів, регулятивні вимоги та норми – все це ставить перед підприємствами завдання забезпечити свою конкурентоспроможність, щоб не відстати від своїх конкурентів та зберегти свої позиції на ринку. У зв'язку з цим, важливо досліджувати та аналізувати проблеми, пов'язані з підтримкою конкурентоспро-

можності підприємств, враховуючи сучасні тенденції та виклики економічної глобалізації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження питання конкурентоспроможності підприємств в умовах економічної глобалізації ведуть багато вчених з різних галузей знань. До найвідоміших науковців на цю тему можна віднести: Л. Антонюк, Д. Бхагваті, З. Варналій, В. Герасимчук, Д. Даннінг, П. Друкер, М. Кастельс, А. Мазаракі, М. Портер, Д. Сакс, І. Сіваченко, Д. Стигліц, Л. Туроу, Т. Фрідман, Ф. Фукуяма, Г. Хамел, Т. Циганкова, О. Шнірков. У багатьох дослідженнях було визначено, що глобалізація не тільки відкриває нові можливості для підприємств, але також створює нові виклики, зокрема, посилення конкуренції на світовому ринку, зростання вимог споживачів, необхідність швидкої адаптації до змін у міжнародному середовищі тощо. У дослідженнях також відзначається роль держави в формуванні конкурентоспроможності підприємств. Важливими завданнями держави є створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, захист прав інтелектуальної власності, підтримка інноваційної діяльності

Формулювання мети. Метою даної статті є аналіз сучасних тенденцій економічної глобалізації та її впливу на конкурентоспроможність підприємств. Також, метою є визначення ключових чинників, що впливають на конкурентоспроможність підприємств в умовах глобалізації та розробка рекомендацій щодо підвищення їх конкурентоспроможності в міжнародному ринковому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У економічній теорії існує кілька аспектів конкурентоспроможності: товарів, виробників (фірм, підприємств) та регіонів (країн, націй). Конкурентоспроможність товарів визначається їх здатністю відповідати вимогам конкурентного ринку та запитам споживачів порівняно з аналогічними товарами, продаватися за цінами не нижче середньоринкових. Конкурентоспроможність виробників та продавців товарів полягає в їх здатності конкурувати з іншими постачальниками на ринках або проникати на нові ринки. Конкурентоспроможність країни визначається її економічною

здатністю брати участь у міжнародній торгівлі, утримувати та розширювати певні сегменти на світових ринках, а також виробляти продукцію, яка відповідає світовим стандартам.

Термін «конкурентоспроможність» в першу чергу означає здатність суб'єкта успішно функціонувати, досягати поставлених цілей та захищати свої інтереси в умовах конкуренції. Тому сутність конкурентоспроможності можна зрозуміти, вивчивши природу конкуренції. Конкурентоспроможність об'єкта визначається відносно конкретного ринку або групи споживачів, сформованої за ознаками стратегічної сегментації ринку. В умовах ринкової економіки конкурентоспроможність визначає ступінь розвитку суспільства. Чим вище конкурентоспроможність країни, тим вище рівень життя в ній.

Узагальнюючи результати досліджень різних авторів з цієї теми, можна відзначити, що конкурентоспроможність підприємства залежить від кількох основних факторів. В першу чергу це конкурентоспроможність його продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках, а також від типу товарів, які воно виробляє. Крім того, важливим є розмір ринку, доступність до нього, однорідність цього ринку та позиції конкурентів, які вже працюють на ньому. Конкурентоспроможність також залежить від конкурентоспроможності галузі, можливості технічних новацій у цій галузі, а також від конкурентоспроможності регіону та країни.

На початку XXI століття фундаментальні теоретичні уявлення про конкурентоспроможність зазнали помітних змін. Глобалізація світової економіки вплинула на форми конкуренції, що призвело до появи нової форми міжфірмового змагання, відомої як «глобальна конкуренція».

Глобалізація – це об'єктивний процес міжнародного створення товарів та послуг багатонаціональними компаніями в рамках уніфікованого ринкового середовища, що базується на розвитку сучасних продуктивних сил та виробничих відносин.

У сучасному світі традиційний підхід до національного розвитку, який базувався на природних ресурсах, робочій силі, процентних ставках, курсі та купівельній спроможності націо-

нальної валюти, є недостатнім. Основою конкурентоспроможності країни має стати її здатність швидко впроваджувати нововведення та модернізуватися, а не тільки її природні ресурси чи економічні показники. Жодна країна не може бути конкурентоспроможною у всіх галузях, навіть якщо вона має високий рівень життя. Кожна країна досягає успіху лише в певних галузях завдяки сприятливим умовам всередині країни. Глобалізація позбавляє регіони переваг, які раніше були доступні лише їм. Раніше місцеві переваги, такі як низька вартість праці та природні ресурси, були доступні лише на місцевому рівні. Однак глобалізація робить ці ресурси доступними для використання всесвітніми компаніями, які прагнуть отримати до них доступ. Це називається глобалізацією місцевих ресурсів. Безпеченість регіону своїми ресурсами більше не є важливою конкурентною перевагою, оскільки ці ресурси можуть бути придбані на глобальних ринках. В результаті глобалізації, регіони змушені шукати та захищати свої конкурентні переваги, а також адаптуватися до глобального середовища.

Глобалізація також супроводжується формуванням інтеграційних об'єднань. Вони базуються на двох принципах: потужної ініціативної ролі держави, як у випадку Європейського союзу, та переважаючої ролі великого корпоративного капіталу, який змушує держави зближуватися між собою. Деякі з цих об'єднань, такі як Європейський союз, змогли успішно створити єдиний внутрішній ринок, зняти обмеження на переміщення товарів, капіталів та робочої сили, а також знизити рівень споживчих цін. Глобалізація впливає на конкурентоспроможність компаній у глобальних галузях, особливо тих, які займаються електронікою, інформаційними технологіями та телекомунікаціями. Завдяки лібералізації, дерегулюванню та зростанню капіталу, кількість компаній у цих галузях продовжує збільшуватись. Це підвищує конкуренцію, що робить все складніше для компаній досягати та утримувати конкурентні переваги (наприклад, збільшуються терміни НДР, скорочується життєвий цикл виробів, і затрати на НДР зростають). В той же час, вертикальна інтеграція компаній, відносно низькі бар'єри виходу на ринок та

міжнародне антимонопольне регулювання в рамках СОТ, збільшують кількість конкурентів, які можуть не тільки перебороти ринкові бар'єри, але й змагатися з вже існуючими компаніями на рівних умовах.

Глобалізація світової економіки змінила конкуренцію компаній та створила передумови для більш диференційованого підходу до конкурентної боротьби. У минулому, метою конкуренції була боротьба за збільшення прибутку, тоді як зараз компанії змагаються за кожного споживача.

Висновки. Варто розглядати конкурентоспроможність товару як комплексну характеристику, яка визначає перевагу даного товару порівняно з аналогічними конкурентами, запропонованими на ринку, на основі відповідності конкретній громадській потребі та витрат на її задоволення. Глобалізація є об'єктивним процесом, заснованим на економічних факторах розвитку сучасних виробничих сил та виробничих відносин. Важливим фактором розвитку процесів глобалізації стали зміни, викликані науково-технічним прогресом та неефективністю моделі «економіки благополуччя».

Глобалізація включає економічні процеси зближення країн і є основою, що об'єднує різні аспекти розвитку сучасного світового співтовариства, такі як виробництво, обмін та споживання товарів та послуг. Глобалізація вимагає від господарюючих суб'єктів забезпечення конкурентоспроможності виробленої продукції і представляє новий рівень розвитку глобальних ринків.

Список використаних джерел

1. Котельникова Ю. М. Підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах цифровізації. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 101–108.
2. Уманців Ю. М., Золіна Д. О. Макроекономічний вимір національної конкурентоспроможності за умов глобалізації. *Економічна теорія та право*. 2022. № 2. С. 47–71.
3. Флегантова А. Л. Державне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні в контексті можливостей імплементації світового досвіду. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2019. № 2 (27). С. 115–124.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В
УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ**

МАТЕРІАЛИ

наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих
учених спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

(м. Полтава, 14 квітня 2023 року)

Дизайн обкладинки *Т. А. Маслак*
Комп'ютерне верстання *О. С. Корніліч*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 5,2.
Зам. № 294/2011.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.